

5.4.2019

EOAK/2747/2018

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juho Martikainen

KURINPITOASIAN ASIANMUKAINEN KÄSITTELY

1 KANTELU

Kantelija arvosteli vankilan menettelyä kurinpitoasiassa. Kantelun mukaan kantelijan oli todettu syyllistyneen järjestyksessä rikkomukseen, koska hänellä oli ollut hallussaan vitamiineja. Vitamiinien hallussapito oli vankilan järjestyssäännössä kielletty, mutta siitä ei järjestyssäännön mukaan voi määrätä kurinpitotapaista. Kantelijalle ei tästä syystä ollut määrätty kurinpitotapaista. Lisäkirjeessään kantelija toi esille, että vastaavanlaisissa tapauksissa vankilassa on muille vangeille annettu myös muistutuksia.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin rikosseuraamusalueen lausunto ja vankilan selvitys.

Käytettävissäni ovat olleet myös kurinpitopäätös sekä ote asiaa koskevista vankitietojärjestelmän tiedoista ja kantelijan kurinpitolehdestä.

3 RATKAISU

3.1 Saatu selvitys

Kurinpitopäätöksessä kantelijan oli todettu syyllistyneen järjestyksessä rikkomukseen. Päätöksen kohtaan Todettu syyllistyneen oli kirjattu "Todettu". Kantelijalle ei kuitenkaan ollut määrätty kurinpitotapaista, vaan asia oli päätetty merkinnällä ei toimenpiteitä (seuraamusta). Päätöstä oli perusteltu sillä, että kantelijan hallusta oli löytynyt järjestyssäännössä kiellettyjä vitamiineja. Koska järjestyssäännössä ei erikseen ollut mainintaa siitä, että vitamiinien hallussapidosta voi seurata kurinpitotapaista, kantelijalle ei ollut määrätty kurinpidollisia seuraamuksia.

Vankilan selvityksen mukaan menettely oli perustunut siihen, että kantelijalta oli löytynyt järjestyssäännössä kiellettyjä vitamiineja, jolloin hän oli rikkonut vankilan järjestyssääntöä. Asia oli käsitelty kurinpitomenettelyssä, mutta päätetty merkinnällä ei toimenpiteitä, koska järjestyssäännön mukaan vitamiinien hallussapidosta ei voinut määrätä kurinpitotapaista.

Vankila ei pitänyt mahdollisena selvittää, onko muille vangeille annettu muistutus vastaavasta rikkomuksesta.

Vankila ei myöskään pitänyt perusteltuna muuttaa asiaan liittyviä rekisterimerkintöjä.

Rikosseuraamusalueen aluekeskus katsoi lausunnossaan, ettei vitamiinien hallussapidosta ollut mahdollista antaa kurinpitotapaista, koska järjestyssäännössä ei ollut nimenomaisesti mainittu kyseisestä rikkomuksesta voivan seurata kurinpitotapaista.

Aluekeskus katsoi, että kurinpitoasia olisi tullut päättää merkitsemällä kohtaan Todettu syyllistyneen "Ei todettu" sen sijaan, että siihen oli merkitty "Todettu". Aluekeskus ilmoitti siirtäneensä

asian tämän tiedon korjaamiseksi rekisterinpitäjänä toimivalle Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle. Aluekeskus katsoi, että asiasta tehty kurinpitoilmoitus olisi ollut tarkoituksenmukaisinta päättää selvitysvaiheessa.

Aluekeskuksen mukaan vankilassa oli annettu muistutus yhdessä vastaavanlaisessa vitamiinien hallussapitoon liittyvässä asiassa. Ottaen huomioon sen, ettei vankilan järjestyssäännön mukaan vitamiinien hallussapidosta voi määrätä kurinpitorangeistusta, aluekeskus ilmoitti siirtäneensä tämänkin asian rekisterinpitäjälle rekisterimerkintöjen korjaamiseksi.

3.2 Oikeusohjeet

Vankeuslain 15 luvun 1 §:n mukaan vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista. Luvun 2 §:n mukaan vangin on noudatettava vankilan järjestyssääntöä.

Luvun 3 §:n mukaan vangille voidaan määrätä kurinpitorangeistus, jos vanki syyllistyy järjestyserikkomukseen. Järjestyserikkomus on muun muassa vankilan järjestyssäännön rikkominen edellyttäen, että järjestyssäännössä on nimenomaisesti mainittu kyseisestä rikkomuksesta voivan seurata kurinpitorangeistus.

Luvun 9 §:n mukaan järjestyserikkomus on selvitettävä viipymättä. Järjestyserikkomuksen tapahtuttua on toimitettava puolueeton ja tasapuolinen tutkinta, jossa rikkomus selvitetään sen laadun ja vakavuusasteen edellyttämällä tavalla. Luvun 16 §:n mukaan muistutuksesta ja järjestyserikkomuksen selvittämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies.

Vankeudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 51 §:n mukaan epäilystä järjestyserikkomuksesta on tehtävä ilmoitus turvallisuudesta vastaavalle virkamiehelle. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi tiedot ilmoituksen tekijästä, vankilasta, tapahtuma-ajasta ja -paikasta, syylliseksi epäilystä vangista ja tapahtumaan liittyvistä muista henkilöistä sekä selostus tapahtuneesta ja tapahtuman johdosta tehdyistä toimenpiteistä.

Vankilan järjestyssäännön 10.3 kohdan mukaan

”Lisäravinteita, vitamiineja, hivenaineita tai luontaistuotteita, jotka ovat neste-, jauhe-, pilleri-, tai kapselimuodossa tms. ei saa pitää hallussa vaikean tarkastettavuuden takia. Haltuun annettavat vitamiinituotteet (B-vitamiini Bekostrong ja multivitamiini Multitabs / Multivita) on hankittavissa vankilan kanttiinista.

Kaikki vangin haltuun annettavat esineet ja aineet tarkastetaan vankilan henkilökunnan toimesta. Vangin on esineitä ja aineita vankilaan tuodessaan esitettävä tuomansa tavarat henkilökunnalle. Mikäli vanki yrittää kuljettaa vankilaan esineitä tai aineita tarkastusta välttämällä, voidaan hänelle määrätä kurinpitorangeistus.”

3.3 Kannanotto

Kurinpitopäätöksen sisältö

Saadun selvityksen perusteella vankilan järjestyssäännössä ei ole asetettu nimenomaista kurinpitorangeistuksen uhkaa vitamiinituotteiden hallussapidolle, vaikka hallussapito onkin vankilan kanttiinista ostettuja vitamiineja lukuun ottamatta järjestyssäännössä kielletty. Sen sijaan esineiden ja aineiden kuljettamisesta vankilaan tarkastusta välttämällä voidaan järjestyssäännön

mukaan määrätä kurinpitorangeistus. Kuten edellä on todettu vankeuslain 15 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla järjestysrikkomus on vain sellaisen järjestyssäännön kiellon rikkominen, josta on nimenomaisesti määrätty kurinpitorangeistuksen uhka.

Saadun selvityksen perusteella kantelijan hallusta on löytynyt luvattomia vitamiineja. Järjestyssäännön mukaan pelkästä luvattomien vitamiinien hallussapidosta ei siis voi määrätä kurinpitorangeistusta. Kurinpitoasian yhteydessä ei ole ollut missään vaiheessa esillä kysymys siitä, millä tavoin vitamiinit ovat tulleet kantelijan haltuun. Tästä syystä minulla ei ole perusteita arvioida sitä, olisiko kantelijalle mahdollisesti voitu määrätä kurinpitorangeistus sillä perusteella, että vitamiinit on tuotu vankilaan tarkastusta välttämällä. Näin ollen voin yhtyä aluekeskuksen käsitykseen siitä, ettei kantelijan menettelyssä ole kysymys vankeuslain 15 luvun 3 §:ssä tarkoitettusta järjestysrikkomuksesta.

Tästä huolimatta kurinpitopäätökseen tehtyjen merkintöjen perusteella saa sellaisen käsityksen, että kantelijan on katsottu syyllistyneen järjestysrikkomukseen, mutta siitä ei kuitenkaan ole määrätty kurinpitorangeistusta. Käsittääkseni kantelijan ei voida todeta syyllistyneen järjestysrikkomukseen kuten kurinpitopäätökseen on kirjattu. Tässä tapauksessa oikea lopputulosmerkintä olisi ollut se, että kurinpitopäätöksen kohtaan Todettu syyllistyneen olisi kirjattu "Ei todettu".

Kuten aluekeskus on lausunnossaan todennut, ei vastaavissa tilanteissa voida määrätä myöskään muistutusta, kuten ilmeisesti ainakin yhdessä tapauksessa on tehty. Käsittääkseni vastaavissa tilanteissa myös selvitysvaiheessa päätetyt asiat tulee päättää siten, että asiakirjoista käy selvästi ilmi, ettei vangin ole katsottu syyllistyneen järjestysrikkomukseen.

Aluekeskus on ryhtynyt toimenpiteisiin virheellisten kurinpitomerkintöjen korjaamiseksi, joten asia ei tältä osin anna minulle aihetta muuhun kuin siihen, että kiinnitän vankilan huomiota vastaisuuden varalle yllä todettuun.

Menettely kurinpitoasiassa

Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja on esimerkiksi ratkaisussaan dnro 2456/4/15 todennut seuraavaa:

"Vankeuslainsäädännön nojalla epäilystä järjestysrikkomuksesta on tehtävä ilmoitus. Lainsäädännössä ei ole tarkemmin säädetty siitä, minkälainen epäilyksen asteen täytyy olla, että epäily voidaan kirjata. Pidän kuitenkin selvänä, että tapahtuman tulisi olla sellainen, että se voi ylipäänsä täyttää vankeuslain 15 luvun 3 §:ssä säädetyn järjestysrikkomuksen tunnusmerkistön. Mitä tahansa tapahtumaa ei siten tulisi kirjata vankia koskevana epäiltynä järjestysrikkomuksena."

Jälkeenpäin tarkasteltuna on selvää, ettei kantelijan kurinpitoasiassa ole kysymys vankeuslain 15 luvun 3 §:ssä tarkoitettusta järjestysrikkomuksesta. Tästä huolimatta vankila ei ole käsittäkseni ylittänyt harkintavaltaansa kirjatessaan asiasta kurinpitoilmoituksen ja käsitellessään sen kurinpitomenettelyssä. Ilmoituksen kirjaaminen ja asian selvittäminen ei vielä edellytä varmuutta siitä, täyttääkö jokin menettely järjestysrikkomuksen tunnusmerkistön, vaan kyse on vasta epäilystä. Voin kuitenkin yhtyä aluekeskuksen näkemykseen siitä, että asian käsittely olisi ollut perustelluinta päättää jo selvitysvaiheessa, kun oli käynyt ilmi, ettei kysymys ole järjestysrikkomuksesta.

Muut seikat

Tiedossani on, että vankiloiden järjestyssääntöjen uudistamiseksi on käynnissä erillinen hanke. Tästä syystä en pidä tässä vaiheessa tarkoituksenmukaisena arvioida vankilan järjestyssäännön sisältöä enemmälti.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsitykset kurinpitoasian käsittelystä vankilan tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni vankilalle. Lähetän jäljennöksen päätöksestäni tiedoksi myös rikosseuraamusalueen aluekeskukselle.